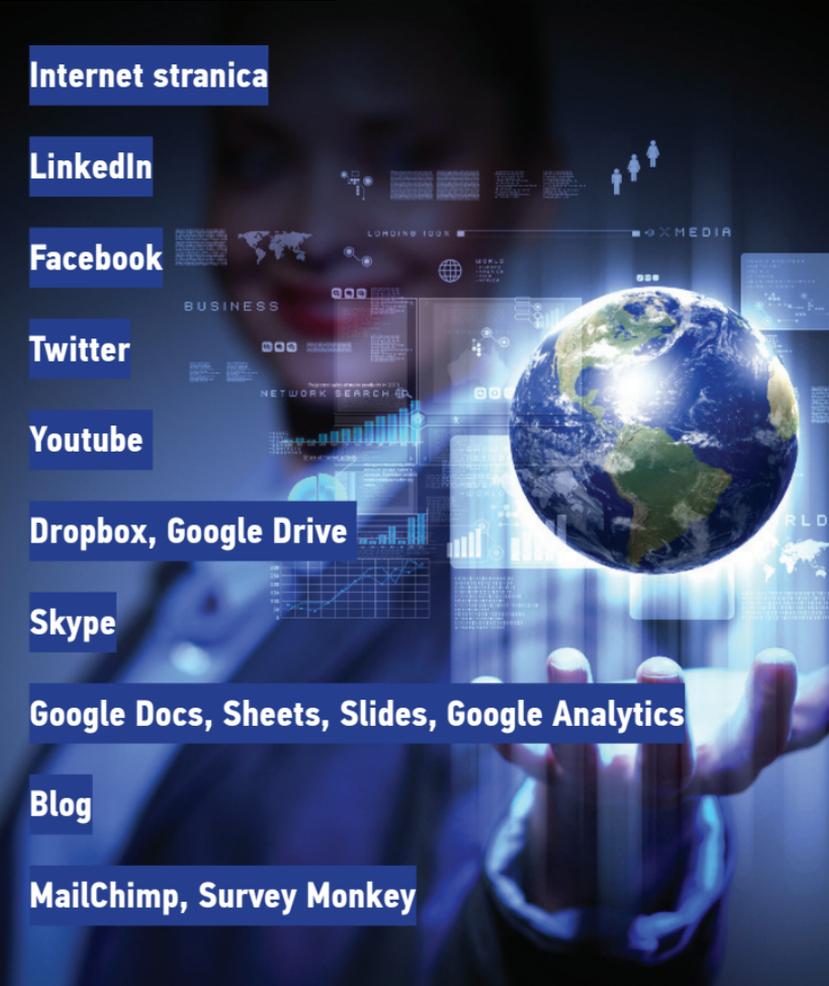

10

BESPLATNIH načina za unapređenje vašeg poslovanja

- 1 **Internet stranica**
 - 2 **LinkedIn**
 - 3 **Facebook**
 - 4 **Twitter**
 - 5 **Youtube**
 - 6 **Dropbox, Google Drive**
 - 7 **Skype**
 - 8 **Google Docs, Sheets, Slides, Google Analytics**
 - 9 **Blog**
 - 10 **MailChimp, Survey Monkey**
-
- A hand in a dark suit jacket is shown from the bottom, holding a glowing, semi-transparent globe of the Earth. The globe is surrounded by various digital data visualizations, including bar charts, line graphs, and network diagrams. The background is a blurred office setting with a person's face partially visible, suggesting a professional or business context. The overall color scheme is dark blue and black with bright highlights from the digital elements.

Šta je elektronsko poslovanje?

Pod pojmom **elektronsko poslovanje** podrazumijevamo primjenu informaciono-komunikacionih tehnologija u upravljanju poslovanjem. Ta primjena uključuje upravljanje vanjskim procesima - marketingom, prodajom i nabavkom, internim procesima – ljudski resursi, administrativni i finansijski sistemi, kao i upravljanje odnosima sa kupcima.

Zašto bismo koristili alate elektronskog poslovanja?

- ★ Brža komunikacija,
- ★ Produžetak radnog vremena (alati su dostupni svima 24 sata dnevno, 7 dana sedmično),
- ★ Informisanost – dobijamo pristup većem broju informacija,
- ★ Smanjenje troškova poslovanja kroz mnogo različitih načina,
- ★ Usvajanje novih poslovnih metoda i širenje marketinških metoda;

„Elektronsko poslovanje je snaga čije ignorisanje ne može da priušti nijedan investitor!“ **Cushla Sherlock**, korporativne komunikacije, Credit-Suisse

Internet stranica i optimizacija pretraživanja

Ko nema internet stranicu propušta jedan od najvažnijih marketinških alata koji su mu dostupni!

Internet stranicu možete napraviti sa malo novca a postoje i servisi pomoću kojih možete to uraditi i potpuno besplatno. Činjenica je da još uvijek mnogo malih preduzeća nema svoju internet stranicu. Najveći razlog je što se misli da je izrada stranice zahtijeva ulaganje značajnih finansijskih sredstava.

Najvažniji razlog postojanja internet stranice je činjenica da će vas ljudi lakše pronaći. U današnje vrijeme, većina odlazi onlajn kako bi istražili proizvode i preduzeća prije nego što obave kupovinu ili neku drugu aktivnost. Dokazano je da čak i osobe koji ne kupuju proizvode onlajn i dalje vole da istražuju, tako da je internet stranica nešto što svako preduzeće treba da ima.

Internet stranicom gradite kredibilitet vašeg poslovanja. Ako nemate svoju prezentaciju na internetu, drugi će pomisliti da niste ozbiljni u svom poslovanju. Pored kredibiliteta, svoju instituciju možete predstaviti i većom i uspješnijom nego što ona stvarno jeste. Jedna od stvari koja krasí internet je da veličina vaše institucije nije toliko bitna. Upotrebom raznih alata možete učiniti da vaše rangiranje bude bolje od nekih mnogo većih institucija.

Sa malo napora možete imati jednostavnu stranicu koja će predstaviti vaše preduzeće i proizvode.

Smanjite troškove
marketinga i komunikacije!

Budite:
Vidljivi,
Dostupni,
Ažurni,
Konkurentni;

Internet stranicu:

- ★ **KORISTITE** da predstavite svoje preduzeće i proizvode – budite vidljivi u bilo koje vrijeme, na bilo kojem mjestu u svijetu i na bilo kom uređaju,
- ★ **KORISTITE** da izgradite kredibilitet,
- ★ **KORISTITE** da produžite radno vrijeme svog preduzeća – internet stranica radi stalno,
- ★ **KORISTITE** jer su marketing i društveni mediji troškovno efektivniji od tradicionalnih marketinških metoda,
- ★ **KORISTITE** da vidite koliko je potencijalnih ili postojećih klijenata posjetilo vašu stranicu,
- ★ **KORISTITE** da komunicirate sa klijentima, dobavljačima i partnerima,
- ★ **KORISTITE** da proširite geografski domet vašeg poslovanja,
- ★ **KORISTITE** da lakše i jeftinije mijenjate informacije o preduzeću i marketinški materijal,
- ★ **KORISTITE** da ubijedite svoje mušterije,
- ★ **KORISTITE** jer je lakše zapamtiti internet adresu nego broj telefona!

Napravite sami svoju internet stranicu:

WordPress: wordpress.org

- ★ Microsoft WebMatrix 3: tinyurl.com/39zxm9v
- ★ DoodleKit: www.doodlekit.com
- ★ Wix: www.wix.com
- ★ Weebly: www.weebly.com
- ★ Moonfruit: www.moonfruit.com
- ★ Webs: www.webs.com
- ★ Yola: www.yola.com
- ★ Squarespace: www.squarespace.com

Tražite besplatno poslovne partnere i stručnjake!

LinkedIn je poslovno orijentisana društvena mreža lansirana 2003. godine, koja se koristi za profesionalni marketing.

Do 2006. godine, broj korisnika mreže se popeo do 20 miliona a 2013. godine, registrovano je ukupno 219 miliona korisnika LinkedIn mreže u više od 200 država. Koliko je to značajna stranica, govori i podatak da je mjesečno posjeti 178 miliona ljudi širom svijeta.

LinkedIn:

- ★ **KORISTITE** i napravite stranicu vašeg preduzeća,
- ★ **KORISTITE** pasivno:
 - ✓ Stvaranjem profila, izgrađivanjem veza kao i redovnim ažuriranjem profila, privući ćete pažnju potencijalnih klijenata,
 - ✓ Bićete vidljivi kroz pretraživače,
 - ✓ Upoznaćete druge ljude i biznise širom svijeta koje inače ne biste mogli,
 - ✓ Drugi će vas preporučiti i promovisati;
- ★ **KORISTITE** aktivno:
 - ✓ Objavljivanje svakodnevnih statusa,
 - ✓ Aktivno učešće u grupama,
 - ✓ Šaljite pozive i poruke drugima u vašoj mreži,
 - ✓ Odgovarajte na pitanja,
 - ✓ Probajte LinkedIn oglašavanje,

Dodavanje LinkedIn u svoju marketinšku strategiju može biti dobra ideja. Ako imate vremena, možete naučiti da sami učinite sve. Ako ne, razmislite da angažujete specijalistu koji će uraditi te aktivnosti za vas. Doduše, LinkedIn nije pogodan za svaku vrstu posla, ali može biti za većinu i treba mu pružiti punu pažnju ako želite da vaše poslovanje uspije i raste.

Više na: www.linkedin.com

Smanjite troškove:
Potrage za partnerima i
stručnjacima

Reklamiranja
Bićete vidljivi 24 sata
dnevno, 365 dana u godini!

Ova onlajn mreža odlična je za promovisanje proizvoda ili usluga, objavljivanje vijesti i spajanje sa potencijalnim kupcima i saradnicima.

Facebook, globalni fenomen i najveća internet mreža za druženja, osim socijalnih karakteristika, takođe može biti korišten kao vrlo efikasan poslovni alat.

Smanjite troškove komunikacije i marketinga!
Bićete vidljivi 24 sata dnevno, svaki dan!

Facebook:

- ★ **KORISTITE** da otvorite svoj profil – gradite povjerenje,
- ★ **KORISTITE** da otvorite poslovni nalog - pokrenite Facebook grupu ili stranicu za proizvod, brend ili vaše poslovanje,
- ★ **KORISTITE** da napravite marketing strategiju,
- ★ **KORISTITE** da instalirate aplikacije koje će povezati vaš blog ili druge naloge na mrežama sa Facebook nalogom,
- ★ **KORISTITE** da objavljujete vijesti i druge informacije o vašem preduzeću na zidu,
- ★ **KORISTITE** da dijelite korisne članke i linkove – izgrađujete kredibilitet,
- ★ **KORISTITE** da dijelite fotografije i video sadržaj vaše organizacije,
- ★ **KORISTITE** da pružite podršku klijentima,
- ★ **KORISTITE** da usmjeravate saobraćaj prema vašoj internet stranici,
- ★ **KORISTITE:**
 - ✓ *Facebook Connect* kako biste dodali funkcije ove onlajn društvene mreže na svoj sajt,
 - ✓ *Suggest Friends* i pomažite svojim kolegama, kako biste izgradili povjerenje,
 - ✓ Reklamirajte se na Facebook-u,
 - ✓ *Facebook Beacon* za promociju svojih tekstova i vijesti iz vaše kompanije;

Više informacija: www.facebook.com

Twitter je besplatna onlajn društvena mreža.

Ovu mrežu možemo posmatrati i kao mikroblog, jer omogućava korisnicima da šalju svoje i čitaju tuđe mikrotekstualne poruke – „tvitove“. „Tvitovi“ su poruke koje ne prelaze 140 karaktera i koje dobijaju korisnici koji su se prijavili kao vaši „pratioci“. Od 2009. Twitter je zabilježio rast popularnosti u svijetu. Ipak treba napomenuti da popularnost Twitter-a nije u svim regionima ista te da zavisi od mnogih drugih stvari.

Twitter:

- ★ **KORISTITE** da napravite profil stranicu svog preduzeća – navedite sve podatke i ne ostavljajte prazna polja – postavite brendiranu temu koja obuhvata vaš profil i vaše boje,
- ★ **KORISTITE** kako bi dobili povratne informacije od klijenata;
- ★ **KORISTITE** da pratite ljude koji su na mreži:
 - ✓ Poslovne partnere, dobavljače, kupce i distributere,
 - ✓ Konkurenciju,
 - ✓ Trgovačke ili druge profesionalne organizacije,
 - ✓ Poslove u okruženju,
- ★ **KORISTITE** da objavljujete tvitove o svojim aktivnostima – proizvodima i uslugama,
- ★ **KORISTITE** da tretirate svoje pratiocima kao i sve druge klijente sa kojima imate direktan kontakt,
- ★ **KORISTITE** da komunicirate sa pratiocima na prijateljski i neslužben način,
- ★ **KORISTITE** da odgovorite na tvitove svojih pratilaca ako govore o vama i vašim uslugama,
- ★ **KORISTITE** da motivišete svoje pratiocima – popusti, kuponi na proizvode i slično,
- ★ **KORISTITE** kako bi kanalisali saobraćaj prema svojoj internet stranici ili blogu,

Policije u nekim državama koriste Twitter kako bi pronašle ukradena vozila!

Više informacija: [Twitter.com](https://twitter.com)

Smanjite troškove:

Promocije
Potrage za partnerima i
stručnjacima
Istraživanja tržišta

Pokažite svoj posao na YouTube-u!

YouTube je društveni medij čije se funkcionisanje zasniva na principu video platforme. Kada se spomene pojam društvenih medija kao poslovnog alata, većina pomisli da je riječ o Facebook-u ili Twitter-u. YouTube pripada istoj kategoriji zbog činjenice da se komentari koje posjetioci ostavljaju ispod svakog video sadržaja direktno pojavljuju na društvenim mrežama. Takođe, mogućnosti dijeljenja vaših video sadržaja su mnogobrojne.

YouTube:

- ★ **KORISTITE** da posjetiocio upoznate sa vama i poslovima kojima se bavite,
- ★ **KORISTITE** da dodate linkove internet stranice, profila na društvenim mrežama,
- ★ **KORISTITE** da demonstrirate proizvode i usluge,
- ★ **KORISTITE** da pokažete znanja,
- ★ **KORISTITE** da pokažete personalnost svoga brenda,
- ★ **KORISTITE** da ponovo prikažete bitne događaje,
- ★ **KORISTITE** da riješite probleme svojih klijenata u korištenju vaših proizvoda,
- ★ **KORISTITE** da ubrzate rad svoje internet stranice;

Više informacija: www.youtube.com

Smanjite troškove promocije
i dijeljenja video sadržaja

Napravite svoj Youtube kanal!

YouTube

Koliko su društvene platforme dobre sa stanovišta vidljivosti, svijesti o brendu, komunikacije sa klijentima i generisanja saobraćaja?

* CMO uputstvo za 2014 DRUŠTVENI PEJZAŽ – CMO - Adobe

	Vidljivost na pretraživačima
	Razni „tvitovi“ o internet stranicama su postali veoma uticajni u generisanju višeg ranga prilikom Google pretraživanja. Po jednom istraživanju, oni su jedan od 10 najvažnijih faktora za rangiranje.
	Dijeljenja na Facebook stranici, komentari i „lajkovi“ su u samom vrhu aktivnosti društvenih medija koji određuju koliko će visoko biti rangirana internet stranica u Google pretraživanju.
	Ova platforma nije u vrhu platformi društvenih medija koje utiču na Google, ali lični i kompanijski profili sadrže mnoštvo teksta koji se lako pretražuje i pojavljuje visoko u rang pretraživanja.
	Ovaj servis, koji je inače u vlasništvu kompanije Google, posjeduje veliku količinu tekstova, oznaka i drugog sadržaja pogodnog za pretraživanje. Sa više od milijardu korisnika, YouTube nudi i širok spektar publike.

Svijest o brendu	Komunikacija sa klijentima	Generisanje saobraćaja
I dok „tvitovi“ dolaze i odlaze vrlo brzo, trajno postavljanje poruka vezanih za brend je lako uz pomoć aplikacija kao što su HootSuite i TweetCaster. Takođe, moguća je i kupovina sponzoriranih „tvitova“.	Twitter predstavlja najčešći izbor za potrošače koji traže korisničku podršku onlajn. Komunikacija osoba jedan na jedan u ovom prostoru je jednostavna, laka za praćenje i može biti urađena javno ili privatno.	Upućivanje saobraćaja sa Twitter-a raste brže nego na bilo kojoj drugoj platformi društvenih medija. Fotografije i video sadržaj čine „tvitove“ još jednostavnijim za odabir, dok promovisani „tvitovi“ mogu doprijeti do novih publika.
Facebook dozvoljava jednostavno postavljanje linkova, fotografija i video sadržaja. Ipak, skorašnje istraživanje na više od 100 brend stranica pokazuje da je organski dohvat pao 49% u 4 mjeseca nakon oktobra 2013. godine.	Od osoba koje koriste društvene medije za korisničku podršku, 3/4 tvrde da to rade preko kompanijske Facebook stranice. Ova činjenica pruža dodatne mogućnosti za zaposlene u marketingu.	Facebook ostaje vođa u smislu saobraćaja zahvaljujući algoritmu koji nagrađuje pokretanje sadržaja sa boljim pozicioniranjem informacija o novostima. Uprkos tome, udio usmjerenih posjeta je opao za 15% u 2014. godini u odnosu na prethodnu.
Postoje mnoge besplatne mogućnosti, kao što su poslovne stranice i LinkedIn uticajne objave. U februaru 2014. godine, mreža je otvorila članovima svoju objavljivačku platformu.	Skoro polovina onih koji koriste društvene medije za korisnički servis govore da to čine sa LinkedIn kompanijske stranice, dok njih 40% to čine sa LinkedIn grupa.	LinkedIn svakako generiše upućivanje na druge lokacije, ali je to u drugom planu na ovoj mreži u odnosu na druge. Na kraju 2013. godine, upućivanje je opalo u četvrtom kvartalu u odnosu na treći.
Kanali ujedinjuju ljude oko ciljanog sadržaja a pretplata na kanale povećava vidljivost. U isto vrijeme, pridobijanje pretplatnika oduzima dosta vremena a video sadržaj može biti teško vidljiv u moru sličnog sadržaja.	YouTube i druge video stranice uživaju korisničku pažnju kada se radi o pronalaženju korisničke podrške na društvenim medijima. Alati koji su jednostavni za korištenje dopuštaju zaposlenima u marketingu da odgovore korisničkim komentarima i ocjenama.	YouTube je važan izvor saobraćaja ali je njegov uticaj opao. Skorašnji istraživanje ga stavlja iznad LinkedIna i Google+ iako je upućivanje opalo za 35% od trećeg to četvrtog kvartala 2013. godine.

ODLIČNO

DOBRO

LOŠE

6 Dropbox, Google Drive

Idemo li u oblake?

Više od 50% ljudi vjeruje da olujno vrijeme ima uticaj na Cloud tehnologije a 95% ljudi je koristilo Cloud a da toga nisu bili ni svjesni...

Cloud je tehnologija koja obezbjeđuje lokacijski nezavisan i fleksibilan pristup računarskim resursima. Procjena je da oko 42% Cloud usluga u svijetu odlazi na skladištenje.

Dva poznata servisa koja koriste računarstvo u oblaku su Dropbox i Google Drive. Ovi servisi pružaju prostor za smještanje podataka. Korisnicima je omogućena sinhronizacija dokumenata na svim uređajima koji su putem interneta povezani sa odgovarajućim nalogom. U 2015. godini, Dropbox ima 300 miliona, dok Google Drive ima 200 miliona registrovanih korisnika.

Evropska Komisija: „Cloud tehnologije mogu pomoći da 80% organizacija smanji troškove za 10-20%.“

Dropbox i Google Drive:

- ★ **KORISTITE** da skladištite podatke kojima želite lokacijski nezavisan pristup,
- ★ **KORISTITE** da razmjenjujete podatke sa drugima,
- ★ **KORISTITE** za saradnju i komunikaciju sa kolegama,
- ★ **KORISTITE** za organizaciju projekata,
- ★ **KORISTITE** za kontrolu rada zaposlenih,
- ★ **KORISTITE** za arhiviranje podataka i rezervne verzije;

Više informacija:

www.dropbox.com

www.google.com/drive

Kako biste smanjili troškove komunikacije, koristite Skype, koji omogućava besplatnu audio-video komunikaciju između dva ili više učesnika.

Od 2014. godine, Skype grupni video i audio pozivi su besplatni.

Ako želite održati prezentaciju na daljinu, koristite opciju Share Screen koja omogućava da prikazujete desktop svog računara osobi sa kojom komunicirate.

“Komunikacije su u srcu elektronskog poslovanja i zajednice.”- Meg Whitman, predsjednik i direktor kompanije Hewlett-Packard

Smanjite troškove:

Putovanja
Telefonskih računa

SKYPE

- ★ **KORISTITE** za instant poruke,
- ★ **KORISTITE** za audio pozive - besplatni prema Skype, plaćaju se prema drugim telefonskim korisnicima bilo gdje u svijetu,
- ★ **KORISTITE** za video pozive – besplatni pojedinačni i grupni prema Skype korisnicima,
- ★ **KORISTITE** za slanje audio i video poruka,
- ★ **KORISTITE** za *Share Screen* – dijeljenje ekrana sa osobom s kojom komunicirate,
- ★ **KORISTITE** na većini platformi za uređaje (Windows, Android, iOS, Mac...);

Više informacija: www.skype.com

skype™

Komunicirajte s ljudima!

Najvažnija prednost poslovnog bloga je veoma brz odziv na blog pisanje. Preduzeća sa blogom imaju mogućnost direktne konverzacije sa korisnicima svojih proizvoda i usluga. Ukoliko se „čuju i razumiju“ poruke klijenata, preduzeće može poboljšati svoje poslovanje.

Blog, nastao kao skraćenica riječi *web log*, je evoluirao od onlajn dnevnika, u kojima su ljudi pisali podatke iz svog privatnog života. Ovaj pojam predstavlja niz hronološki organizovanih unosa teksta, koji se prikazuju na internet stranicama. U početku, blogovi su bili samostalno sređivane komponente internet stranica. Napretkom alata za sređivanje internet sadržaja je omogućio da se blogovi redaju po hronološkom redu. To je jedna od činjenica koja je doprinijela popularnosti i širenju blog populacije.

Stranica *xanga.com* 2000. godine je imala 100 blogova, dok je krajem 2006. taj broj iznosio više od 25 miliona. Jedan od značajnijih razloga takve ekspanzije je, između ostalog, i inovacija koja je uvedena 1998. godine – mogućnost ostavljanja komentara na tekstove.

Meriam – Webster rječnik 2004. godine objavljuje da je „blog“ riječ.

Ukoliko interesantno i kvalitetno napišete blog, on može povećati vašu vidljivost na pretraživačima što utiče na promotivni aspekt onlajn nastupa preduzeća.

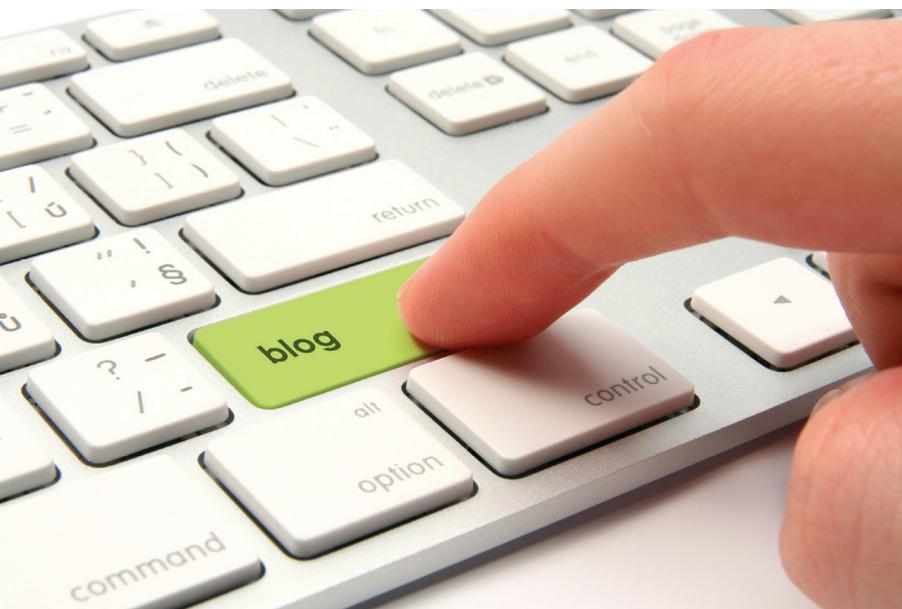
Kvalitet bloga mora biti na prvom mjestu jer od njega zavisi direktan porast imidža.

Blog:

- ★ **KORISTITE** da direktno komunicirate s klijentima i dobijete povratnu informaciju,
- ★ **KORISTITE** da slušate druge i unapređujete svoje poslovanje,
- ★ **KORISTITE** da budete vidljiviji na internetu,
- ★ **KORISTITE** da ojačate kredibilitet svog preduzeća;

Nekoliko besplatnih internet stranica za blog:

- ★ www.tumblr.com
- ★ wordpress.com
- ★ www.blogger.com
- ★ www.weebly.com
- ★ www.squarespace.com
- ★ www.typepad.com

Smanjite troškove:
Marketinga,
Komunikacije,
Ispitivanja tržišta;

Budite:
Vidljivi
Dostupni,
Kvalitetni;

10 MailChimp, SurveyMonkey

Pošaljite bolju elektronsku poštu!

Uklonite barijere slanja više poruka sa servera koje koristite, te iskoristite MailChimp da pošaljete poštu odjednom na mnogobrojne adrese.

MailChimp je osnovan 2001. godine, te predstavlja marketinški servis koji omogućava korisnicima da šalju elektronskom poštom *Newsletter-e*, prave liste za prijem pošte, kao i da prate podatke o kampanjama. Kampanje su događaji u okviru kojih korisnik šalje listi primalaca *Newsletter*, unaprijed pripremljen po šablonu.

Korisnici ovog servisa pošalju više od 8 milijardi elektronskih poruka u toku jednog mjeseca.

Kreirajte upitnike, dobijte odgovore!

Ukoliko želite da besplatno napravite upitnik do 10 pitanja koji može imati najviše 100 odgovora, servis SurveyMonkey je idealan alat koji će vam to omogućiti. SurveyMonkey trenutno pruža usluge prikupljanja i analize podataka, brend menadžmenta i potrošačkog marketinga za Facebook, Virgin America, Samsung kao i mnoge druge kompanije.

MailChimp:

- ★ **KORISTITE** da pošaljete informacije o proizvodima, uslugama i drugim aktivnostima većem broju ljudi,
- ★ **KORISTITE** da napravite bazu podataka klijenata, dobavljača i poslovnih partnera,
- ★ **KORISTITE** da analizirate prijem vaše pošte kod primaoca,
- ★ **KORISTITE** da budete vidljivi i da znaju za vas!

www.mailchimp.com

SurveyMonkey:

- ★ **KORISTITE** za pravljenje i distribuciju upitnika,
- ★ **KORISTITE** za prikupljanje i analizu podataka,
- ★ **KORISTITE** za marketing strategiju,
- ★ **KORISTITE** za poboljšanje postojećih i uvođenje novih proizvoda i usluga;

www.surveymonkey.com

Smanjite troškove:
Istraživanja tržišta,
Uvođenja novih proizvoda,
Kancelarijskog materijala
Poštarina

Da li ima još nešto što može moje poslovanje učiniti lakšim?

Nije red da čekate u redu!

Svi obrasci na jednom mjestu

Poreska uprava Republike Srpske

www.poreskaupravar.org/SiteCir/Obrasci.aspx

Porezna uprava FBiH

Elektronsko podnošenje prijava <http://bit.ly/1Afma00>

Geografski informacioni sistemi

Elektronske zemljišne knjige Republike Srpske:

www.ezkrs.net/

Elektronska mapa Republike Srpske:

mapa.vladars.net/mapguide/eMapaRS/default.asp

eDnevnik:

www.ednevnik.org/Account/Login?ReturnUrl=%2f

Elektronsko bankarstvo:

bit.ly/18b0RpL

Predajte završni račun elektronskim putem

APIF www.apif.net

AFIP www.afip.ba

Uprava za indirektno oporezivanje

www.uino.gov.ba

COL - Company Online

www.col.ba

Područna privredna komora Banja Luka

www.bl.komorarars.ba

Privredna komora Republike Srpske

www.komorarars.ba

Privredna/gospodarska komora Federacije BiH

www.kfbih.com

Privredna komora Kantona Sarajevo

www.pkrsa.com.ba

Privredna komora Unsko-sanskog kantona

www.pkusk.com

weB

★★★ We Enforce Businesses

10 BESPLATNIH načina za unapređenje vašeg poslovanja

“Ova publikacija je urađena uz pomoć Evropske unije.
Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost
Područne privredne komore Banja Luka i ni u kom
slučaju ne predstavlja stanovišta Evropske unije”.